

О ДЕЈСТВУ ТАКТИЧКИХ ЈЕДИНИЦА НА ОДВОЈЕНИМ ПРАВЦИМА

Иако су дејства тактичких јединица на одвојеним правцима налазила широку примену не само у току наших ранијих ратова, него и за време Народноослободилачког рата, ипак се о њима веома мало пише и расправља у послератном периоду.

Употреба тактичких јединица на одвојеним правцима била је условљена првенствено карактером земљишта (топографски створ, пролазност), а често и несразмером између ширине зоне дејства и јачине и састава јединице која у њој дејствује. Упућивањем тактичких јединица на одвојене правце, више јединице биле су у могућности да на решавајућим отсесима или правцима прикупе довољно јаке снаге ради постигнућа одлучног решења. Поред тога што су тактичке јединице на одвојеним правцима својим дејством посредним путем потпомагале и олакшавале дејство главних снага, оне су их у исто време ослобађале бриге за обезбеђење са тих правца и омогућавале им слободнију делатност у широком зонама, без образовања непрекидних фронтова. Међутим, треба уочити разлику између дејства ових јединица и јединица које дејствују на правцима међусобно одвојеним природним препрекама (гребенима, узвишењима, клисурама и др.), што се врло често јавља на планинском земљишту. За разлику од јединица које дејствују на одвојеним правцима, ове јединице тежње дејствују по одлукама вишег команданта, ради постизања заједничког циља. Истина, и у том случају потчињене јединице морају бити способне за самосталније дејство због тога што виши старешина нема довољно могућности за испољавање сталног утицаја на ток борбе помоћу средстава која му стоје на расположењу (артиљерија, резерва, итд.).

Међутим, код дејства на одвојеним правцима ствар стоји савим другојачије. Јединица која дејствује на одвојеном правцу такође нема никакве тактичке везе са главним снагама за чији рачун ради. Она је са њима везана само општим задатком који је у складу са циљем операције и идејом маневра вишег команданта. Зато им се и задаци начелно дају за дуже време и већином у виду директива, нарочито због тога што, с једне стране, њихова већа просторна одвојеност онемогућава непосредан утицај команданта који их упућује, а с друге стране, зато што се за тако дуго време не може предвидети развој догађаја и промене ситуације.

С обзиром на многобројне примере у нашим ранијим ратовима, а нарочито у Народнослободилачком рату, у коме су поједине бригаде и батаљони успешно дејствовали на одвојеним правцима, могло би се закључити да ће оваква дејства и даље имати широку примену и да им, посебно код нас, треба поклањати озбиљну пажњу. Искуство је такође показало да се одвојени правци могу успешно затварати и мањим јединицама ако им се омогући већа слобода дејства и најшира примена маневра. Другим речима, таквим се дејствима ове јединице могу успешно хватати у коштац са знатно надмоћнијим непријатељем, и то не само у одбрани, већ и у нападу. То такође показује да се таквим поступцима може вршити целисходна економија снага у прилог образовања јаке ударне групације за извршење главног задатка.

По нашем мишљењу, углавном, задаци јединица на одвојеним правцима могу бити веома различити, као на пример: дејство на бок и позадину непријатељских, или заштита бока и позадине сопствених главних снага (у нападу и одбрани); садејство у извлачењу и отступању сопствених главних снага; садејство у гоњењу; затварање појединих праваца у циљу заштите извршења мобилизације, концентрације и стратемског развоја; итд. Поред тога, треба нагласити да карактер дејства оваквих јединица често неће зависити од вида борбеног дејства главних снага, већ ће своја дејства подешавати према својем општем задатку и условима под којима ће их изводити.

Као што смо нагласили, јединице на одвојеним правцима треба од претпостављеног старешине да добију задатак у најопштијим цртама — у највећем броју случајева — правац дејства и улогу јединице у односу на главне снаге. Понекад оне могу добити и који податак више, што зависи од јасноће ситуације, али ће ти подаци више служити као нека врста упутства за што боље извршење задатка. Природно, командант такве јединице је, због тако оскудних података, принуђен да сам решава сва питања организације дејства до најситнијих детаља, што није случај када иста јединица дејствује у саставу више јединице. То значи да тај командант има не само много тежи и одговорнији задатак, него и то да он мора имати довољно способности за самостално одлучивање и пуну иницијативу у најширем смислу те речи. Према томе, због потребе за самосталним дејством и чињенице да ће такве јединице бити лишене непосредне помоћи више јединице у току извршења задатка, неопходно је да им се још приликом упућивања доделе она средства којима саме не располажу, а која су им неопходна за решавање постављеног задатка. Ту се у првом реду мисли на ојачање артиљеријом, тенковима и инжињеријом.

Тактичке јединице на одвојеним правцима начелно дејствују у зонама које су и по фронту и по дубини веће од оних које им се нормално додељују када дејствују у непосредном саставу више јединице. Због тога оне нису ограничене неким уским границама по фронту и дубини, тако да у највише случајева имају могућност за шири размах својих дејстава. Али, треба имати у виду да се тиме

излажу њихова крила и бокови и да се због тога мора поклонити нарочита пажња извиђању и њиховом осигурању.

Пре упућивања јединице за дејство на одвојеном правцу мора се њена јачина подесити тако да одговара постављеном задатку и карактеру земљишта на коме ће дејствовати. У сваком случају, јачина јединице зависиће од улоге која јој се даје у односу на главне снаге, као и од задатка главних снага и намере команданта који је упућује, водећи при томе рачуна да се не ослабе главне снаге. Поред тога, на одређивање јачине и састава ових јединица утиче важност и удаљење њиховог правца дејства, јачина и састав главних снага, као и јачина непријатељских снага која се очекује. Али за све то, по нашем мишљењу, постоје извесне границе. Начелно, на одвојеним правцима не би требало употребљавати јединице мање од пешадиског батаљона (овде се не мисли на јединице које се упућују за дејство на крило и бок непријатеља, а које су у тактичкој вези са јединицама за чији рачун раде).

Напред смо навели да ове јединице начелно треба претходно ојачати оним средствима која би их подржавала и у случајевима кад би дејствовале у непосредном саставу више јединице. Али, по нашем мишљењу, уобичајени начин разматрања ојачавања, посебно за напад, а посебно за одбрану, не би се могао у потпуности применити и на јединице које дејствују на одвојеним правцима. Пошто оне у току дужег временског периода могу бити принуђене да примењују и нападну и одбранбена дејства, природно је да се и њихова ојачања одређују с обзиром на оба ова начина дејства, дајући превагу ономе дејству које ће вероватно наћи ширу примену. Док у нормалним условима претпостављени старешина има могућности да у току борбе мења ојачања својих јединица, тј. да им према потреби придаје нова или одузима постојећа, дотле то не може постићи код јединица на одвојеним правцима.

Пошто се артиљерија у саставу јединице на одвојеном правцу не може ојачавати дејством више артиљериске групе (јер она овде и не постоји), то је природно да би артиљерија ове јединице имала да прими на себе и задатак више артиљериске групе (дејство на већим даљинама и борба са непријатељском артиљеријом и минобацачима). Да ли ће се и уколико моћи испунити овај захтев, зависи од улоге и задатка саме те јединице, вероватног начина њеног дејства и расположиве артиљерије. Ако се претпоставља да ће упућена јединица на одвојеном правцу морати да води борбу и са непријатељском артиљеријом, онда је треба ојачати не само одговарајућом артиљеријом, већ и средствима артиљериског инструменталног извиђања. Овакав принцип ојачавања може се првенствено примењивати код виших тактичких јединица (дивизија и бригада) и кад се претпоставља да ће се њихов задатак решавати нападом.

При решавању питања ојачавања противтенковском артиљеријом треба водити рачуна да се одговарајућа дубина противтенковске одбране мора постићи органском и придатом противтенковском

артиљеријом, пошто на таквим правцима више нема никаквих против-тенковских средстава.

У циљу појачања ударне снаге и ефикаснијег развијања успеха, мишљења смо да се више тактичке јединице, које дејствују на одвојеним правцима, могу ојачавати тенковима, нарочито у нападним дејствима. За то би дошле у обзир мање тенковске јединице лаких и средњих тенкова, које би служиле за подршку пешадији, за маневар а и као тенковска резерва. По потреби, део тенкова могао би се корисно употребити и за извиђање.

Употреба придатих делова моторизованих јединица на одвојеном правцу била би веома корисна. Због могућности брзог пребацивања, делови моторизованих јединица могли би за врло кратко време, тј. пре непријатеља, да заузму неке важне теренске отсеке до долазак главнине, или да се изненада појаве тамо где их непријатељ није очекивао. Другим речима, ови делови служили би команданту као нека врста брзопокретне снаге за решавање разних задатака или за брзу интервенцију у случају неке преке потребе.

Ојачавање инжињерским јединицама и средствима зависи од величине јединице и њеног задатка на одвојеном правцу. Пошто одбранбена дејства јединица на одвојеним правцима треба често комбиновати са запречавањем на већој дубини, то у таквим случајевима органска средства не би била довољна за испуњење овог задатка. Међутим, потреба за ојачавањем инжињеријом и инжињерским средствима постоји и у нападним дејствима. Она проистиче првенствено из потребе за оправком комуникација и објеката на њима, односно потребе за отклањањем препрека насталих запречавањем од стране непријатеља.

Придавање делова авијације оваквим јединицама, по нашем мишљењу, не долази у обзир. Али, то не значи да се ове јединице могу одрећи драгоцених података које прикупља извиђачка авијација. Напротив, јединице на одвојеним правцима имају много већу потребу за свестранијим прикупљањем података и са веће дубине и ширине него те исте јединице кад би дејствовале у непосредном саставу више јединице. Стога би, по нашем мишљењу, било неопходно да се у општем плану извиђања авијацијом обухвате и ови правци како би ове јединице могле најбржим путем доћи до драгоцених података у циљу доношења правилних одлука.

Везу са јединицама на одвојеним правцима требало би обезбедити средствима јединице која их упућује, и то првенствено радном и курирским средствима. Исто се тако и авиони (хеликоптери), као средство везе, могу веома корисно примењивати баш због већег удаљења оваквих јединица, а и официри за везу добијају посебан значај, нарочито као претставници вишег штаба.

Због удаљености од основног комуникациског правца и извора за снабдевање, снабдевање јединица на одвојеним правцима добија посебан значај. Зато са овим јединицама треба упућивати и одговарајући део средстава за снабдевање из састава више јединице, како би се оспособиле за самостално снабдевање. Исто тако, треба им одре-

дити и базу одакле ће се снабдевати, или истурени одељак базе, нарочито у оним случајевима када се налазе на већем удаљењу од постојећих база, тј. када органским и придатим средствима не би биле у стању да обезбеде уредно снабдевање.

Већа слобода дејства јединице на одвојеном правцу првенствено се одражава на одлуку њеног команданта. Иако се у задацима оваквих јединица начелно не одређује непосредан вид борбеног дејства, ипак га није тешко прецизирати ако се правилно проучи добијени задатак и схвати улога и место своје јединице у односу на главне снаге. То значи да командант јединице на одвојеном правцу није увек стриктно везан за вид борбеног дејства главних снага, тако да ће у извесним случајевима имати слободу и у избору вида борбеног дејства.

У избору правца дејства у одређеној зони, или положаја за извршење задатка, исто тако постоји разлика. Пошто јединица која дејствује на одвојеном правцу начелно добија само општи правац дејства или ширу и дубљу просторију за извршење задатка, то је она у највише случајева слободна у избору директног правца дејства или положаја за извршење задатка у датој зони. Из ове чињенице, поред процене осталих елемената ситуације, произилази посебан значај процене земљишта.

По нашем мишљењу, процену земљишта не би требало вршити по устаљеној шеми. Тако, на пример, проценом би се начелно могли обухватити: општи циљ коме јединица треба да тежи, најповољнији правац који ка истом изводи, положај на изабраном правцу и погодности које ови положаји пружају јединици и непријатељу (с обзиром на вероватну намеру непријатељских снага са којима ће јединица доћи у сукоб у току извршења задатка), одређујући при томе који положаји обезбеђују најбоље извршење задатка. Оваква процена земљишта, уз процену осталих елемената ситуације, даје основе за оријентацију јединице на оне рејоне који су за њу најповољнији и најпресуднији. Она се непрекидно употпуњава и по мери разјашњавања ситуације добија све конкретнију форму док се не дође до ужег рејона на томе правцу коме треба посветити највећу пажњу. Процена овог ужег рејона и положаја на њему могла би се вршити на досада уобичајени начин.

За рад команде и штаба јединице на одвојеном правцу треба истаћи да начелници родова и служби морају цео свој рад базирати на задацима примљеним од команданта јединице, пошто овде отпада уобичајена вертикална веза по линији рода. Природно је да то повећава и одговорност начелника родова и служби за тактичку употребу родова, односно служби.

Борбени поредак јединице на одвојеном правцу донекле ће се разликовати од њеног борбеног поретка у саставу више јединице. Због отворивости крила и бокова таква јединица ће бити принуђена да истура бочна осигурања, да врши одговарајуће заламање крила, да издваја јаче резерве и да организује посебни извиђачки систем не само на фронту, већ и на крилима и боковима, и то на знатно већим

удаљењима. Њој ће бити потребна јача резерва и у нападу и у одбрани зато што ће, по нашем мишљењу, њено дејство редовно отпочињати у нејасној ситуацији, што ће резерва, поред свог основног задатка, добијати и задатак заштите крила и бокова, и што се не може рачунати на помоћ резерве више јединице.

При груписању снага у нападу требало би обратити нарочиту пажњу на маневар, првенствено на обухват или обилазак непријатеља, не искључујући фронтални напад у комбинацији са обухватом или обиласком. У одбранбеним дејствима, поред осталог, мора се мишлити и на заштиту изложених крила.

Артиљериско обезбеђење дејства јединице на одвојеном правцу решава се у потпуности у оквиру те јединице. То значи да начелник артиљерије (најстарији артиљериски старешина), према добијеним задацима од команданта јединице и процењеној ситуацији, треба да реши основна питања — употребу артиљерије и артиљериске ватре, груписање и командовање. При томе се артиљерија може делом задржати на непосредном расположењу команданта јединице, образујући артиљериску групу (подручну јединицу), а делом придати потчињеним јединицама. Део придате артиљерије може се употребити као пратећа, а остатак задржати на непосредном располагању. У случајевима кад се напад изводи са кратким припремним периодом, када се располаже оскудним подацима о непријатељу, као и у условима када се ситуација врло брзо мења и ствара услове који се унапред не могу предвидети, онда треба придавати већи део артиљерије, а мањи задржати на непосредном располагању. Супротно томе, у одбрани, због нејасности ситуације и откривених крила и бокова, требало би прихватити обрнуто решење. Међутим, иако ће противтенковска одбрана у том случају изискивати доделу артиљерије потчињеним јединицама, ипак се мора од тога донекле отступити, с обзиром на потребу да противтенковска одбрана базира на јачим противтенковским резервама.

По нашем мишљењу, подељено командовање артиљеријом на одвојеном правцу не долази у обзир пошто командант јединице мора да има у рукама део артиљерије за утицање на ток борбе. С друге стране, сасређено командовање треба ређе примењивати у нападу (и то кад се има довољно времена за организацију) него у одбрани, где може наћи ширу примену. Делимично подељено командовање је много прикладније за напад, ако се не ради о нападу на благовремено и солидно организовану одбрану. У сваком случају, степен сасређивања треба да зависи од услова осматрања, степена фортификациског уређења непријатељске одбране, облика маневра (фронтални напад, обухват или обилазак), карактера земљишта, услова за организацију везе и времена које се има на расположењу.

Нападу треба да претходи кратка артиљериска припрема по најважнијем делу непријатељске одбране, а понекад може и да изостане или да се ограничи само на дејство оруђа за непосредно гађање (ако нападу претходи веома кратак припремни период и ако се напад изводи на непријатеља који није успео да организује свој ватрени

систем). Овде се не мисли на посебну организацију дејства оруђа за непосредно гађање, већ на дејство пратеће артиљерије непосредним гађањем у току покрета пешадије са полазног на јуришни положај. По нашем мишљењу, најподеснији метод артиљериске подршке јуриша претставља КВ по захтеву пешадије, комбинован осматраним ватрама артиљерије за посредно гађање на појављене циљеве и дејством пратеће артиљерије. При овоме не би требало губити из вида да ће артиљерија често морати да изврши највећи број задатака у артподршци, пошто ће тада доћи до потпунијег откривања циљева, чиме ће се постићи и ефикаснија подршка пешадије. За време борбе у дубини највећу улогу добија дејство пратеће артиљерије и осматране ватре артиљерије за посредно гађање.

У сваком случају, структура артнапада треба да зависи од тога у којој је мери непријатељ успео да организује ватрени систем и да се фортификациски утврди, као и од времена које артиљерија има на расположењу у припремном периоду напада.

*

Овде смо изнели своје мишљење о дејствима тактичких јединица на одвојеним правцима, без претензије да је оно правилно и да су сви проблеми расветљени и исцрпљени. Сматрамо да је проблем у целини веома важан, с једне стране због доста широке примене ових дејстава у рату, а с друге, што оваква врста задатака и вежби може врло добро послужити у обуци наших старешина, јер пружа све могућности за развијање самосталности у раду, иницијативе и способности за пријем пуне одговорности за дејство јединице.

Крајем децембра излази из штампе

ТРИГОНОМЕТРИЈА

Књига је рађена по програму курсева општег образовања официра ЈНА.

Примери су узети из свакидашње праксе официра.

Војне поште, домови и појединци треба одмах да извезе „Војно дело“ а најкасније до 15 децембра колики им је број књига потребан. Засала новац не треба сласти

Књига излази у издању *Мале војне библиотеке*